

PO "Infrastruktura i Środowisko" w Brukseli

PRÓBA CZASU I CIERPLIWOŚCI

Krzysztof Walczak

Komisja Europejska w Brukseli podda nas w najbliższych tygodniach, a może i miesiącach, trudnej próbie: testowi na wytrzymałość i cierpliwość. Próbie odporności na krytykę. Pod koniec ubiegłego roku do Brukseli został bowiem przesłany ostateczny projekt Programu Operacyjnego "Infrastruktura i Środowisko", który ma być podstawą do wydania na inwestycje nie tylko w transporcie i ekologii ponad 36,3 mld euro w latach 2007–2013. Sęk

– *Proces formalnego zatwierdzenia programów operacyjnych przez Komisję Europejską nie będzie łatwy. Standardowo trwa to ok. 3–4 miesięcy, ale wiemy nieoficjalnie, iż praca KE nad poszczególnymi programami, zwłaszcza tymi trudnymi, może potrwać nawet do 7 miesięcy. Musimy się z tym liczyć.*

Po wielu miesiącach intensywnych prac, przygotowaniu kilku kolejnych projektów, wielotygodniowych konsultacjach społecznych,

Przypomnijmy, że "Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie" (NSRO nosi też nazwę Narodowa Strategia Spójności) są podstawowym dokumentem przygotowywanym przez każdy kraj członkowski Unii Europejskiej, określającym krajowe priorytety, na które będą przeznaczone unijne fundusze i środki krajowe w latach 2007–2013.

Program nazbyt rozbudowany?

Projekty programów są w Brukseli, teraz pozostaje nam już tylko czekać. Próba cierpliwości, wytrzymałości i odporności może być jednak bolesna, bowiem już napłynęły z Brukseli pierwsze krytyczne uwagi. Do mediów reprezentowanych przy Komisji Europejskiej dotarły bowiem zastrzeżenia wysoko umiejscowionych urzędników Unii Europejskiej, że program Infrastruktura i Środowisko został nadmiernie rozbudowany. Mieszczą się w nim nie tylko wielkie inwestycje i projekty w transporcie i komunikacji oraz ochronie środowiska, ale także mniejsze zagadnienia z ochrony zdrowia, szkolnictwa wyższego, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Do ostatniego, bo daj ósmego z kolei, projektu programu minister Gęsicka dodała także część zagadnień, które nie zmieściły się w programach regionalnych. W sumie PO "Infrastruktura i Środowisko" składa się aż z 17 priorytetów, łącznie z dwoma projektami pomocy technicznej. W grudniu Bruksela już w sposób bardziej oficjalny zakwestionowała polską dokumentację rządową wszystkich przesłanych projektów programów operacyjnych, oczekując np. od PO "Infrastruktura i Środowisko" podania listy tzw. projektów kluczowych. Minister Kwieciń-

Foto: Tomasz Chruszczow

Komisja Europejska w Brukseli podda nas w najbliższych tygodniach, a może i miesiącach, trudnej próbie: testowi na wytrzymałość i cierpliwość.

w tym, że nawet jeśli Polska zdoła przyspieszyć przygotowania do absorpcji tak wielkiej kwoty, a więc przygotowuje projekty inwestycyjne, to i tak nie możemy ogłosić naboru wniosków, dopóki polski projekt nie zostanie zaakceptowany przez Brukselę i wzajemnie uzgodniony między naszym rządem a Komisją Europejską. A z tamtej strony czeka nas właśnie próba czasu i cierpliwości. Wiceminister rozwoju regionalnego **Jerzy Kwieciński** już w grudniu 2006 r. uprzedzał, że:

negocjacji, zmianach i dyskusjach razem z PO "Infrastruktura i Środowisko" rząd przesłał do Brukseli także: "Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia" (NSRO) oraz dwa inne programy operacyjne: "Kapitał Ludzki" oraz "Pomoc Techniczna".

– *Po Austrii, Grecji oraz Łotwie jesteśmy czwartym krajem członkowskim Unii, który oficjalnie przesyła NSRO do Komisji Europejskiej – powiedziała minister rozwoju regionalnego **Grażyna Gęsicka**.*

ski tłumaczył później, że pierwotnie Bruksela nie wymagała takiej listy w trakcie nieformalnych uzgodnień. W odpowiedzi na oczekiwania Brukseli rząd przyjął jednak 3 stycznia br. indywidualną listę projektów kluczowych i wysłał ją jako uzupełnienie programu do Brukseli. Projekty dotyczą inwestycji o wartości powyżej 50 mln euro, a w przypadku środowiska naturalnego – 25 mln euro. Chodzi m.in. o przedsięwzięcia z zakresu infrastruktury drogowej, bezpieczeństwa energetycznego i ochrony środowiska. Na liście znajduje się

cowych z Unii Europejskiej trwają już wiele miesięcy.

– *Na różnych etapach przygotowania w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej znajduje się ponad 90 wniosków inwestycyjnych* – powiedział prezes Zarządu NFOŚiGW dr **Kazimierz Kujda**. – *Weryfikowana jest także druga lista prawie 50 wniosków, które nie zostały jeszcze formalnie zgłoszone z instytucji regionalnych do Ministerstwa Środowiska i do Narodowego Funduszu. W sumie lista potencjalnych projektów i wniosków przygotowywanych przez Polskę do aplikowania o środki unijne w ramach PO “Infrastruktura i Środowisko” w priorytetach proekologicznych obejmuje niemal 140 pozycji.*

Foto: Jacek Zysk

Po Austrii, Grecji oraz Łotwie jesteśmy czwartym krajem członkowskim Unii, który oficjalnie przesyła NSRO do Komisji Europejskiej – powiedziała minister rozwoju regionalnego Grażyna Gęsicka.

240 projektów o łącznej wartości 37 mld euro.

Oczywiście ani rząd, ani żadna instytucja, która będzie zaangażowana w obsługę środków unijnych stawianych Polsce do dyspozycji na lata 2007–2013, nie czeka bezczynnie. W dziedzinie ochrony środowiska przygotowania do obsługi znacznie większych niż dotychczas środków pomo-

Deszcz euro dzięki indeksacji

Dokumenty przesłane w grudniu 2006 r. do Brukseli uwzględniają znacznie większe kwoty, jakie będziemy mieli do dyspozycji w latach 2007–2013, niż to wynikało z wcześniejszych projektów. Struktura wydatków na realizację polityki spójności uległa bowiem zmianie w porównaniu z projektem NSRO przyjętym przez rząd 1 sierpnia 2006. Nastąpiła zmiana tabel finansowych wynikająca z indeksacji cen z 2004 r. na ceny bieżące, powodująca zmiany alokacji środków finansowych na poszczególne programy operacyjne. Przypomniała o tym minister Gęsicka:

– *W wyniku indeksacji cen z 2004 r. na ceny bieżące, kwota środków wspólnotowych na realizację polityki spójności w perspektywie finansowej 2007–2013 zwiększyła się z 59,5 mld euro do 67,3 mld euro. Znacząco zwiększyła się alokacja środków finansowych na PO “Infrastruktura i Środowisko” (z 35,7% do 41,3% całości alokacji na Polskę).*

Najwięcej środków (ponad 19 mld euro) w PO “Infrastruktura i Środowisko” przeznaczonych jest na priorytety transportowe: drogową i lotniczą sieć transeuropejską (ponad 7,6 mld euro), transport przyjazny środowisku (ponad 7,5 mld euro), bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe (prawie 3 mld euro) oraz infrastrukturę drogową w Polsce wschodniej (990 mln euro). Na drugim miejscu pod względem planowanych nakładów są zagadnienia dotyczące ochrony środowiska. Sześć proekologicznych priorytetów w PO “Infrastruktura i Środowisko” ma zagwarantowane prawie 5,5 mld euro do dyspozycji na lata 2007–2013. Oczywiście słowo “zagwarantowane” jest tu nieco na wyrost, bowiem trzeba pamiętać o tym, że to Komisja Europejska w negocjacjach w polskim rządzie ustali ostateczny podział kwot i kierunki finansowania. Możemy jednak już teraz przyjrzeć się, na jakie cele proekologiczne będą przeznaczane środki z PO “Infrastruktura i Środowisko”?

Sześć priorytetów w ochronie środowiska

Priorytety prośrodowiskowe (nie licząc oczywiście ekologicznych aspektów uwzględnianych w priorytetach transportowych) skupione są w sześciu tzw. osiach priorytetowych:

- I. Gospodarka wodno-ściekowa.
- II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi.
- III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska.
- IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska.
- V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych.
- X. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku.

W gospodarce wodno-ściekowej (oś priorytetowa I), która będzie finansowana z Funduszu Spójności (2725 mln euro) głównym celem jest wyposażenie (do końca 2013 r.) aglomeracji powyżej 15 tys. RLM (rów-

noważnej liczby mieszkańców) w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków. Będą to zatem tylko duże inwestycje, chociaż w przypadku projektów z jednym beneficjentem oraz projektów obejmujących kompleksowe rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej na danym obszarze, dopuszcza się włączenie do programu także zadań realizowanych w aglomeracjach od 2 tys. do 15 tys. RLM. Mniejsze projekty, w miejscowościach poniżej 2 tys. RLM, dotyczące gospodarki ściekowej i zaopatrzenia w wodę będą miały możliwość finansowania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013 w działaniu 3.2 "Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej".

W drugim priorytecie (gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi) także finansowanym z Funduszu Spójności (1190 mln euro) planowane są projekty porządkujące gospodarkę odpadami w aglomeracjach liczących powyżej 150 tys. mieszkańców. Mniejsze inwestycje gospodarki odpadami w gminach wiejskich albo miejsko-wiejskich będą realizowane w ramach PROW 2007–2013 w zakresie tworzenia systemu zbioru, segregacji i wywozu odpadów. Projekty będą mogły obejmować jedną lub więcej miejscowości gminnych nie przekraczających 5 tys. mieszkańców, ale wsparcie nie dotyczy wysypisk. Polityka ekologiczna Unii Europejskiej dąży do rekultywacji i likwidacji składowisk na rzecz coraz powszechniejszych systemów selektywnej zbiórki i przerobu odpadów.

W dużych projektach tego priorytetu wspierane będą działania w zakresie zapobiegania oraz ograniczania wytwarzania odpadów komunalnych, wdrażania technologii odzysku, w tym recyklingu, wdrażania technologii ostatecznego unieszkodliwiania odpadów komunalnych, a także likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów. Oś priorytetowa II ma przyczynić się do rekultywacji terenów zdegradowanych, wdrożenia nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, w tym termicznego prze-

kształcania odpadów oraz intensyfikacji odzysku, a także recyklingu odpadów oraz ich unieszkodliwiania w procesach innych niż składowanie, a także do likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów zgodnie z krajowym i wojewódzkimi planami gospodarki odpadami. Najważniejszym celem jest realizacja zobowiązań akcesyjnych w zakresie gospodarki odpadowej. Wsparcie będą mogły otrzymać także działania związane z zabezpieczeniem osuwisk. W ramach kompleksowej rekultywacji przewiduje się również rozminowanie obszarów popoligonowych i usuwanie zanieczyszczeń gruntowych. Dodatkowo będą wspierane projekty dotyczące stabilizacji morskiej linii brzegowej, związane z ochroną i zabezpieczeniem brzegów morskich przed zanikiem plaż morskich.

Trzeci priorytet (545 mln euro z Funduszu Spójności), którego adresatami są przede wszystkim: rządowa administracja gospodarki wodnej, wojewódzkie zarządy melioracji i urzędów wodnych, urzędy morskie, IMiGW, Lasy Państwowe oraz "policja ekologiczna", dotyczy zapewnienia odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz minimalizacji skutków negatywnych zjawisk naturalnych, przeciwdziałania poważnym awariom, zapewnienia dobrego stanu wód przybrzeżnych, a także zarządzania i monitoringu w ochronie środowiska. Środki z tej osi priorytetowej będą przeznaczane m.in. na odtwarzanie i modernizowanie zabudowy hydrotechnicznej, zwłaszcza w przypadku jej wielofunkcyjności. Podobnie – w uzasadnionych przypadkach – będzie wspierana budowa wielozadaniowych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych, a także innych urządzeń okresowo piętrzących wodę. Priorytetowo będą traktowane projekty dotyczące renaturyzacji, przywracające funkcjonal-

ność przyrodniczą, hamujące odpływ wody, zwiększające naturalną retencję i bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, zwłaszcza tam, gdzie nie ma to wpływu na pogorszenie żeglowności rzek. Dodatkowo będą wspierane projekty prowadzące do wzrostu dyspozycyjnych zasobów wody, a także w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom i monitorowania stanu środowiska.

Foto: Jacek Zyśk

Na różnych etapach przygotowania w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej znajduje się ponad 90 wniosków inwestycyjnych – powiedział prezes Zarządu NFOŚiGW dr Kazimierz Kujda.

Czwarty priorytet "Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska" w znacznej mierze jest kontynuacją dotychczasowego Sektorowego Programu Operacyjnego "Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw", którego działanie 2.4. dotyczyło wsparcia dla inwestycji proekologicznych realizowanych przez przedsiębiorstwa. W PO "Infrastruktura i Środowisko" dofinansowanie na te cele będzie pochodziło z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ok. 200 mln euro) i będzie kierowane

➤ m.in. na rozpowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego objętych certyfikacją, racjonalizację gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami (w tym zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów i zwiększenie poziomu odzysku i recyklingu odpadów przemysłowych), zapobieganie powstawaniu i redukcję zanieczyszczeń różnych komponentów środowiska poprzez dostosowanie istniejących instalacji do wymogów najlepszych dostępnych technik (BAT), ograniczenie ładunku zanieczyszczeń (w szczególności substancji niebezpiecznych) odprowadzanych przez przemysł do środowiska wodnego (zmniejszenie ilości nieoczyszczonych ścieków przemysłowych), poprawę jakości powietrza poprzez obniżenie wielkości emisji substancji zanieczyszczających z obiektów spalania paliw o mocy powyżej 50 MW oraz zwiększenie udziału odpadów użytkowych i niebezpiecznych poddawanych procesom odzysku.

ków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt i grzybów, przywrócenie drożności korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju, wsparcie procesu opracowania planów ochrony dla obszarów chronionych, zwiększenie świadomości w zakresie potrzeby i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu. Głównymi beneficjentami w ramach osi priorytetowej piątej będą przede wszystkim: jednostki sprawujące nadzór nad obszarami chronionymi, parki narodowe i krajobrazowe, nadleśnictwa, organizacje pozarządowe, instytucje naukowe.

Priorytet oznaczony numerem X (Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku) ma być finansowany środkami Unii Europejskiej z Funduszu Spójności (732,2 mln euro), a

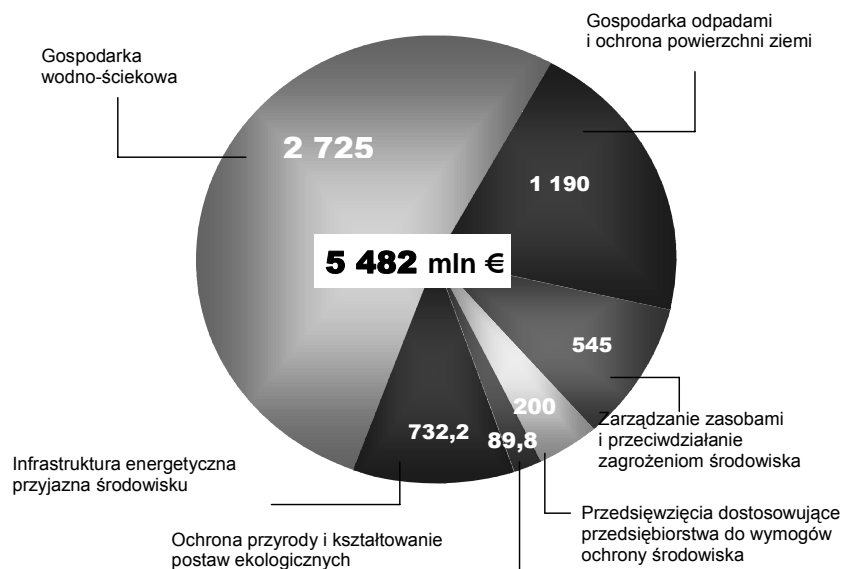
instalacji wykorzystujących do produkcji energii biomasę, biogaz, energię wiatru oraz wody, a ciepła przy wykorzystaniu biomasy oraz energii geotermalnej i słonecznej. Finansowana będzie także produkcja energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu z odnawialnych źródeł energii, biodiesla i innych biopaliw. Dla wsparcia celu, jakim jest wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, przewiduje się również możliwość współfinansowania ze środków Funduszu Spójności produkcji urządzeń dla OZE oraz budowy i modernizacji sieci elektroenergetycznych umożliwiających przyłączanie nowych jednostek wytwórczych energii z OZE.

Czekamy na podział miliardów

Przed nami ogromne wyzwania, bowiem łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego "Infrastruktura i Środowisko" na lata 2007–2013 przekroczy 36,3 mld euro (w cenach bieżących), z czego wkład publiczny będzie stanowić ponad 34,4 mld euro. Wkład publiczny będzie składać się ze środków Unii Europejskiej wynoszących 27,8 mld euro (w tym ze środków Funduszu Spójności – 21,5 mld euro oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – 6,3 mld euro), a także krajowych środków publicznych w wysokości ponad 6,6 mld euro. Obok środków publicznych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko będą zaangażowane również środki prywatne (pomoc kierowana do przedsiębiorstw będzie podlegała zasadom konkurencji). Łączna wartość środków prywatnych została oszacowana na poziomie ponad 1,9 mld euro. Oczywiście pamiętajmy, że te szacunki mogą ulec niewielkim korektom, bowiem to Komisja Europejska decyduje o statecznym podziale środków pomocowych z Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. A jak ostatecznie zostaną te miliardy podzielone – przekonamy się za kilka miesięcy.

Krzysztof Walczak

PO „Infrastruktura i Środowisko” 2007 - 2013
Szacunkowy podział środków na cele proekologiczne
(Osie priorytetowe I - V i X)

Rys. Monika Pietras

Mimo mniejszej kwoty przypisanej piątemu priorytetowi (89,8 mln euro – ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych) jego zasięg tematyczny jest bardzo rozległy i obejmuje m.in. przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoju gatun-

jednym z jego głównych celów będzie podniesienie poziomu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw. W dokumencie przesłanym do Brukseli określono, że rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii będzie prowadzony poprzez budowę lub modernizację